

Otázky ke státní závěrečné zkoušce pro NMgr. obory na KVK PF UJEP TEORIE A DIDAKTIKA

- 1. Interpretace výtvarného díla.** Pojmy N. Goodmana: denotace, exemplifikace, exprese. Metoda konceptové analýzy. **Alterace a styl. Hra a figura hry. Příklad interpretace výtvarného díla ze světa umění, nebo z vlastní výuky.**

Literatura:

DYTRTOVÁ, K. a J. SLAVÍK. „Fousatý trojúhelník“ a problém analýzy úloh v expresivních vzdělávacích oborech. *Kultura, umění a výchova* [online]. Olomouc, 7(1) [cit. 2019-06-30]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=17&clanek=196

DYTRTOVÁ, K. Interpretace globálních narativů – hledisko objektivizující a hledisko subjektivní. *Kultura, umění a výchova* [online]. Olomouc, 2018, 6(2) [cit. 2019-06-25]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=16&clanek=185

DYTRTOVÁ, K., RAUDENSKÝ, M. a kol. (2015) *Ko-text*. Praha: Univerzita Karlova – Karolinum, 2015; Ústí nad Labem: UJEP FUD, 2015. S. 31–71, 149–180.

DYTRTOVÁ, K., RAUDENSKÝ, M. *Expresce, vztahy a procesy*. Ústí nad Labem: UJEP FUD; Praha, PF UK, 2017. s. 68. ISBN 978-80-7561-087-4; ISBN 978-80-7290-959-9.

DYTRTOVÁ, K. Umění a design – revize aktuálních funkcí. In: Kolečková, Z., Koleček, M. (ed.) *Design Ústí*, Ústí nad Labem: FUD UJEP 2015. s. 74-89, s. 116. ISBN 978-80-7414-964-1.

DYTRTOVÁ, K. (2013). *Interpretace a metody ve vizuálních oborech*. Ústí n. L.: Acta Universitatis UJEP Ústí nad Labem.

SLAVÍK Jan; CHRZ Vladimír; ŠTECH, Stanislav a kol. *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM, 2013, s. 162–199.

SLAVÍK, J. (2001) *Umění zážitku, zážitek umění. I díl*. Praha: PF UK, 2001, s. 164–264.

- 2. Metafora a její ztvárnění „jako“, role kontextu a výkladové roviny. Světatorba. Fikce. Vlastnosti metafory:** novost, zastaralost, lživost. Příklady vizuálních metafor ze světa umění nebo z vlastní výuky.

Literatura:

DYTRTOVÁ, K. *Metafora a médium*. Ústí nad Labem: FUD UJEP, 2019, 200 s. ISBN 978-80-7561-176-5.

DYTRTOVÁ, K. Fotografie „jako realita“ a „jako fikce“. Analýza projektu „Kontraband“ Taryn Simon v Rudolfinu. *Kultura, umění a výchova* [online], 2017, roč. 5, č. 2 [vid. 16.12.2017]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=13&clanek=165

DYTRTOVÁ, Kateřina. 2017. Expresce v procesu nastávání. *Kultura, umění a výchova*, 5(1) [cit. 2017-03-29]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=12&clanek=158.

GOODMAN, Nelson. (2007) *Jazyky umění. Nástin teorie symbolů*. Praha: Academia, 2007. S. 71–84.

DYTRTOVÁ, K. (2013). *Interpretace a metody ve vizuálních oborech*. Ústí n. L.: Acta Universitatis UJEP Ústí nad Labem. S. 12–21.

DYTRTOVÁ, K., RAUDENSKÝ, M. a kol. (2015) *Ko-text*. Praha: Univerzita Karlova – Karolinum, 2015; Ústí nad Labem: UJEP FUD, 2015. S. 167–180.

SLAVÍK Jan; CHRZ Vladimír; ŠTECH, Stanislav a kol. *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM, 2013, s. 188–248.

3. Umění, komunikace, participativnost současného umění, doprovodné programy v galeriích a jejich kvalita. Fázování tvorby, reflexe, animace v galeriích. Kladné a záporné příklady, jejich analýza.

Literatura:

DYTRTOVÁ, K., RAUDENSKÝ, M. a kol. (2015) *Ko-text*. Praha: Univerzita Karlova – Karolinum, 2015; Ústí nad Labem: UJEP FUD, 2015. S. 31–149, 125–149.

DYTRTOVÁ, K. (2013). *Interpretace a metody ve vizuálních oborech*. Ústí n. L.: Acta Universitatis UJEP Ústí nad Labem., s. 165–248.

KULKA, T.; CIPORANOV, D. (eds.) *Co je umění. Texty angloamerické estetiky 20. století*. Praha: FF UK, 2010. S. 11–43, 345–425.

FULKOVÁ, M. (2008) *Diskurz umění a vzdělávání*. Praha: H+H, 2008.

FULKOVÁ, M.; HAJDUŠKOVÁ, L.; SEHNALÍKOVÁ, V. *Galerijní a muzejní edukace 1*. Praha: PF UK, 2012.

4. Typologie forem zprostředkování uměleckého díla. Přímé a nepřímé zprostředkování výtvarného umění. Definice galerijní a muzejní pedagogiky, jejich zařazení mezi ostatními obory. Osobnost a odborná příprava galerijního/muzejního pedagoga.

Literatura:

FIŠER, Zbyněk, Vladimír HAVLÍK a Radek HORÁČEK. *Slovem, akcí, obrazem: příspěvek k interdisciplinarity tvůrčího procesu*. Vydání první. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 161–163, 176–178.

HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Vydání první. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1998, s. 55–57, 63–79, 99–103.

ŠOBÁŇ, Marek, David HRBEK a Vladimír HAVLÍK. *Škola muzejní pedagogiky 6* [online]. Vydání první. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007 [cit. 2016-10-31]. Dostupné z: http://kvv.upol.cz/files/pub/smp_06.pdf. S. 11–56.

5. Historický vývoj muzea umění. Historický vývoj muzejní a galerijní pedagogiky s důrazem na ČR. Problematika interpretace uměleckého díla. Vztah umění a galerijní/muzejní pedagogiky. Konkrétní příklady současných aktivit lektorských center v galeriích/muzeích v ČR.

Literatura:

FIŠER, Zbyněk, Vladimír HAVLÍK a Radek HORÁČEK. *Slovem, akcí, obrazem: příspěvek k interdisciplinarity tvůrčího procesu*. Vydání první. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 164–175, 178–191.

HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Vydání první. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1998, s. 15–57.

KESNER, Ladislav. *Muzeum umění v digitální době: Vnímání obrazů a prožitky umění v soudobé společnosti*. 1. vyd. Praha: Argo, 2000, s. 19–57.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Škola muzejní pedagogiky 1* [online]. Vydání první. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007 [cit. 2016-10-31]. ISBN 978-80-244-1866-7. Dostupné z: http://kvv.upol.cz/files/pub/smp_01.pdf. S. 82–104.

6. Ontogeneze a typologie dětského výtvarného projevu a kreativních schopností dětí, zvláštnosti jednotlivých vývojových etap a konkrétní užití těchto znalostí v praxi. Vztah ontogeneze dětského výtvarného projevu a fylogeneze umění.

Literatura povinná:

FULKOVÁ, Marie. 2004. Kresba jako komunikace: sociální a kulturní vlivy v dětském výtvarném projevu. *Výtvarná výchova*, vol. 44 (mimořádné číslo Myšlení, tvorba, dialog). ISSN 1210-3691. S. 16–24.

ROESELVÁ, V. *Didaktika výtvarné výchovy V., nejen pro základní umělecké školy*. UK Praha 2003. S. 12–19

Literatura doporučená:

DAVIDO, R. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha: Portál 2001. S. 21–29, 67–70, s. 127–185.

UŽDIL, J. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta*, Praha: Portál, s.r.o. 2002. ISBN 80-7178-599-7. S. 13–78.

7. Vizuálně projevové typy žáků a jejich pedagogické uchopení. Teorie rozmanitých inteligencí a jejich začlenění do výtvarné výchovy. Vizuální gramotnost a její rozvoj ve výtvarné výchově.

Literatura povinná:

DYTRTOVÁ, K. (2006) *Umění a kultura – oblast RVP*. Ústí n.L.: PF UJEP Ústí nad Labem, 2006. 100 s., [CD-ROM]. ISBN 80-7044-761-3, s. 26-40.

GARDNER, H. *Dimenze myšlení. Teorie rozmanitých inteligencí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 8071782793. S. 35–58, 193–225.

ROESELVÁ, V. *Didaktika výtvarné výchovy V., nejen pro základní umělecké školy*. UK Praha 2003. S. 19–22.

CHRZ, Vladimír; NOHAVOVÁ, Alena; SLAVÍK, Jan. Psychologická gramotnost ze dvou poznávacích perspektiv – aktuální výzva pro výuku psychologie a její didaktiku. *Studia paedagogica* [online]. 2015, roč. 20, č. 3, s. [21]-46. ISSN 1803-7437 (print); 2336-4521 (online)

<http://hdl.handle.net/11222.digilib/134272>

Literatura doporučená:

VANČÁT, J. *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kutikulárních dokumentech*.

Praha: Sdružení Mac 2002. S. 13–21.

VANČÁT, J. *Tvořivost ve Školním vzdělávacím programu*. Praha: Sdružení MAC 2007. S. 23–40.

8. Jednotlivé pohledy na výtvarnou výchovu. Artcentrické, gnozeocentrické, videocentrické a animocentrické pojetí výuky. Čtyři koncepce výtvarné výchovy dle Brücknerové: výtvarná výchova jako manufaktura, výtvarná výchova jako škola, výtvarná výchova jako hřiště, výtvarná výchova jako ateliér. Smyslová a duchovní pedagogika v pojetí Jiřího Davida. Vybrané významné proudy, díla a osobnosti v historii a současnosti výtvarné výchovy.

Literatura povinná:

BRÜCKNEROVÁ, Karla. *Skici ze současné estetické výchovy: Termín, kontext, praxe a teorie*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 80-210-5616-9. S. 17–29; 139–152.

SLAVÍK, Jan. *Od výrazu k dialogu ve výchově: artefiletika*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-437-3. S. 156–166.

Literatura doporučená:

David, J. *Výtvarná výchova jako smyslový a duchovní fenomén*. Fantisk, Polička. 1992.

ROESELVÁ, Věra. *Proudové ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2000. ISBN 80-902267-3-6.

9. Artefiletický přístup, jeho hlavní prostředky a možnosti uplatnění ve školní výtvarné výchově. Termíny a jejich vysvětlení (reflektivní dialog, sociokognitivní výzva, poznávací motiv, koncept, prekoncept, reflektivní praxe...).

Literatura:

SLAVÍK, Jan. Artefiletika – příležitost pro expresi v dialogu teorie a praxe. *Kultura, umění a výchova* [online], 2015, roč. 3, č. 1 [cit. 16.02.2018]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=8&clanek=92

SLAVÍK, Jan. *Od výrazu k dialogu ve výchově: artefiletika*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-437-3. S. 166–180.

SLAVÍK, J. WAVROSZ, P. *Umění zážitku, zážitek umění (teorie a praxe artefiletiky)*. 2. díl. Praha: UK PF, 2004. ISBN 80-7290-130-3. Kapitola 3 a 4 (s. 134–266).

10. Artefiletika – zážitek a jeho obsahové komponenty. Pojetí exprese v artefiletice (empatický koncept, expresivní experimentace).

Literatura:

SLAVÍK, Jan. Artefiletika – příležitost pro expresi v dialogu teorie a praxe. *Kultura, umění a výchova* [online], 2015, roč. 3, č. 1 [cit. 16.02.2018]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=8&clanek=92

SLAVÍK, J. WAVROSZ, P. *Umění zážitku, zážitek umění (teorie a praxe artefiletiky)*. 2. díl. Praha: UK PF, 2004. ISBN 80-7290-130-3. Kapitola 3 a 4 (s. 134–266).

11. Empirický výzkum ve výtvarné výchově. Jeho minulost a současnost. Členění výzkumných metod a jejich aplikace v pedagogické praxi, specifika výtvarné výchovy.

Literatura povinná:

SLAVÍK, J. *Věda a výzkum ve výtvarné výchově. Sborník příspěvků*. Praha: PF UK, 1998. ISBN 978-80-8603-959-6. S. 49–56.

Články RVP:

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/3011/MA-VYZKUM-UMENIM-BUDOUCNOST.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/3010/UMENI-JAKO-POZNAVANI.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/3012/ESTETICKY-ZALOZENY-VYZKUM.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/3005/AKTY-VYZKUMU-V-UMELECKE-PRAXI.html/>

Literatura doporučená:

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. S. 25–61, 101–141, 161–206.

12. Aktuální výzkum v pedagogice a výtvarné výchově. Postup při řešení výzkumného problému, konkrétní modelová aplikace zvoleného přístupu.

Literatura:

SLAVÍK, J., ČAPKOVÁ, D. Reflexe učitelské profese: divadlo, dílna a těžký život v pojetí výuky. *Pedagogika*. Roč. XLIV, č. 4, 1994. S. 377–388. ISSN 0031-3815.

BRÜCKNEROVÁ, Karla. *Skici ze současné estetické výchovy: Termín, kontext, praxe a teorie*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 80-210-5616-9. S. 31–135.

UHL-SKŘIVANOVÁ, V. *Pojetí vzdělávacích cílů v ČR a Německu aneb umělecko-pedagogická interpretace kurikulárních dokumentů českých a bavorských gymnázií*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-228-4. S. 11–27, 124–180.

13. Metody, obsahy a cíle výtvarné výchovy. Výtvarný námět, výtvarný problém, výtvarná technika. Problémové a projektové vyučování. Organizace výuky a navazující povinnosti učitele.

Literatura povinná:

HAZUKOVÁ, Helena. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově. 1., 2. vyd.* Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2000. S. 5–22.

FULKOVÁ, M. (2008) *Diskurz umění a vzdělávání*. Praha: H+H, 2008. ISBN 978-80-7319-076-7. S. 156–210.

Literatura doporučená:

ROESELVÁ, Věra. *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2000, 217 s. ISBN 80-902-2673-6. S. 9–21.

ROESELVÁ, Věra. *Námět ve výtvarné výchově*. 1. vyd. Ilustrace Robert Ježdík. Praha: Sarah, c1995, 195 s. ISBN 80-902-2674-4. S. 11–24.

ROESELVÁ, Věra. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1996, 241 s. ISBN 80-902-2671-X. S. 11–24.

ŠOBÁŇOVÁ, P.: *Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy*, UP Olomouc, 2006, ISBN: 80-244-1469-4. S. 155–204.

14. Motivace a hodnocení ve výtvarné výchově, jejich funkce a druhy. Úloha materiálu v motivaci. Vztah vizuálních představ a výsledného projevu jako pedagogický problém.

Literatura povinná:

SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 190 s. ISBN 80-7178-262-9. S. 75–149.

Literatura doporučená:

ŠOBÁŇOVÁ, P.: *Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy*, UP Olomouc, 2006, ISBN 80-244-1469-4. S. 155–204.

VANČÁT, J. *Tvořivost ve Školním vzdělávacím programu*. Praha: Sdružení MAC 2007. S. 9–23.

15. Co je to estetika a co je předmětem jejího zkoumání? S jakými základními pojmy estetika pracuje a co tyto pojmy znamenají? „aisthésis“, umělecké a mimoumělecké estetično, estetický postoj, estetická distance, estetický prožitek, estetický objekt, vnímatel, umělecké dílo. Zakladatelé a propagátoři estetické výchovy u nás (Hostinský, Hruban, Zich, Tyrš, Markalous).

Literatura povinná:

KULKA, T. *Umění a kýtč*. Praha: Torst, 1994. ISBN 80-85639-17-3

SLAVÍK Jan; CHRZ Vladimír; ŠTECH, Stanislav a kol. *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Univerzita Karlova – Karolinum, 2013.

ZUSKA, V. *Estetika: úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha: TRITON, 2001. ISBN 80-725-4194-3.

Literatura doporučená:

JŮZL, M. *Hostinského pojetí estetiky a filozofie dějin umění*. Praha: Univerzita Karlova, 1985. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et historica.

JŮZL, M. a D. PROKOP, *Úvod do estetiky*, Panorama, Praha 1989 ISBN 80-7038-051-9.

KULKA, T., *Umění a falzum*, Academia, Praha 2004, ISBN 80-200-0954-X.

KULKA, T. (ed.), CIPORANOV, D. (ed.) *Co je umění? texty angloamerické estetiky 20. století*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-46-5.

HLAVÁČEK, J. *Cvičení z estetiky*. Praha: Gallery, 2007. ISBN 978-808-6990-101.

MARKALOUS, B. *Estetika praktického života*. Praha: Odeon, 1989.

MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Studie*. Brno: Host, 2007. ISBN 978-80-7294-239-8.

MUKAŘOVSKÝ, J. *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty*. Praha: Fr. Borový, 1936.

ZUSKA, V., *Mimésis – fikce – distance*, Triton, 2002, ISBN 80-7254-285-0.